

Nr 155*Utlåtande i anledning av motioner angående omplacering av friställda tjänstemän.*

(3:e avd.)

I de likalydande motionerna I: 511 av herr *Dahlén m. fl.* och II: 657 av herr *Nihlfors m. fl.* har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att särskilda åtgärder vidtages för att snabbt öka möjligheten att efter om skolning o. d. omplacera genom strukturrationalisering och automation inom näringslivet friställda tjänstemän.

Utskottet. Med intensifieringen av företagens rationaliseringsåtgärder har följt en tendens till ökad friställning av personal inom skilda tjänstemannagrupper. Av redovisningar beträffande vid arbetsförmedlingarna anmälda arbetslöshetsförsäkrade tjänstemän framgår att rationaliseringar och företagsnedläggningar berört industritjänstemän och arbetsledare i större utsträckning än andra tjänstemannagrupper. Samtidigt har efterfrågan på arbetskraft minskat. Speciella placeringssvårigheter har uppstått för arbetsökande med otillräcklig utbildning samt relativt allmänt för äldre och handikappade. Vidare har nytutexaminerade tekniker med otillräcklig praktik mött växande anställningssvårigheter.

En intensifierad förmedlingsverksamhet har satts in. Personalförstärkningar har tillförts de förmedlingsenheter som betjänar tjänstemannayrkena. Rörliga arbetslag av kvalificerade förmedlingstjänstemän har bildats för att möjliggöra koncentrerade insatser. Från förmedlingarnas sida har under våren 1967 företagits en omfattande kollektiv platsackvisition. En liknande aktion planeras till november 1967.

Inom arbetsmarknadsutbildningen har sedan hösten 1966 startats ett stort antal påbyggnadskurser med företrädesvis tekniskt innehåll. I denna kursverksamhet har fram till och med maj 1967 deltagit ca 1 300 personer. Utbildningen har vidgats även på andra tjänstemannaområden. Under innevarande budgetår ökas antalet tekniska kurser från 50 till 162 och antalet kurser på de företagsadministrativa och kamerala områdena från 141 till 177. 2 500—3 000 tjänstemän beräknas delta i denna utbildning. Informationen om bl. a. utbildningsmöjligheterna har även ökat.

Utskottet delar den av motionärerna uttryckta uppfattningen att utvecklingen av tjänstemännens arbetsmarknadsförhållanden krävt ökade insatser från arbetsmarknadsorganen och att de i motionerna berörda problemen är angelägna att lösa. Arbetsmarknadsmyndigheternas vidtagna och planerade aktiva åtgärder visar att utvecklingen följts med uppmärksam-

het även i de avseenden som motionärerna särskilt understryker. Utskottet anser sig kunna förutsätta att frågorna även härefter följs med tillvaratagande av nya erfarenheter. Motionärernas syfte får därmed anses vara till väsentliga delar tillgodosett. Med hänsyn därtill kan det enligt utskottets mening inte nu vara påkallat att utan samband med konkreta förslag göra en särskild framställning till Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer

att riksdagen icke bifaller motionerna I: 511 och II: 657.

Stockholm den 7 november 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Einar Persson (s), Virgin (h), Birger Andersson (s), Kaijser (h), fru Wallentheim (s), herrar Söderberg (s), Ottosson (h), Per Jacobsson (fp), Rönnberg (s), Edström (fp), Wååg (s), Thorsten Larsson (cp) och Johan Olsson (cp); samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Bergman (s), Mattsson (cp), Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), fru Holmberg (s), herrar Blomkvist (s), Sjönell (cp), Mundebo (fp), Gustavsson i Ängelholm (s) och fröken Ljungberg (h).

Reservation

av herrar *Virgin* (h), *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Per Jacobsson* (fp), *Edström* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Johan Olsson* (cp), *Bohman* (h), *Nihlfors* (fp), *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Sjönell* (cp), *Mundebo* (fp) och fröken *Ljungberg* (h), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Under den senaste tiden har företagsnedläggelser och driftsinskränkningar ökat mycket kraftigt och ställt stora krav på arbetsmarknadspolitiken. Trots att de medel denna politik förfogar över undan för undan utökats, har det visat sig att de inte är tillräckliga för att möjliggöra att alla friställda snabbt kan överföras till nytt arbete.

Om detta gäller för löntagare i allmänhet kan det i än högre grad gälla för tjänstemän, beroende på att deras problem, i den mån de skiljer sig från andra anställdas, inte särskilt beaktats på grund av den hittills mycket ringa arbetslösheten bland dessa grupper. Under det senaste året har arbets-

lösheten bland tjänstemännen visat en mycket stark stegring, som inte beror endast på att tjänstemän friställts i samband med företagsnedläggelser utan också på en under senare tid forcerad rationalisering inom kontorsområdet. Under goda konjunkturer med full sysselsättning och brist på arbetskraft har denna rationalisering kunnat försiggå utan att avsätta några spår i arbetslöshetsstatistiken. Så är inte fallet i nuvarande konjunkturläge. En alltmer hårdnande konkurrens gentemot utlandet kommer också att tvinga fram ytterligare kostnadspressande åtgärder inom näringslivet. Det kan därvid förutsättas att rationaliseringsåtgärderna i rätt hög grad kommer att beröra tjänstemannasidan. Under den närmaste framtiden väntas också en fortsatt minskning av sysselsättningen för dessa grupper, vilket framgår av konjunkturinstitutets septemberrapport.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den snabba ökningen av arbetslösheten bland tjänstemännen kräver ökade insatser från arbetsmarknadsorganen. Det bör därvid framstå som särskilt angeläget att söka ytterligare utvidga möjligheterna att snabbt överföra friställda tjänstemän till sådana sektorer — enskilda eller offentliga — där det är brist på personal.

Som ett led i försöken att bedöma det framtida behovet av tjänstemän med teknisk utbildning har prognosinstitutet inom statistiska centralbyrån hittills företagit vissa undersökningar. Liknande undersökningar borde igångsättas för att få fram mera säkra siffror för behovet av annan personal med annan mera kvalificerad utbildning. För detta angelägna ändamål behövs emellertid en arbetskraftsförstärkning inom prognosinstitutet. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t tar denna fråga under allvarlig prövning vid arbetet med statsverkspropositionen för nästa budgetår.

Erfarenheterna från de driftsinskränkningar och företagsnedläggelser som ägt rum under senare tid har visat att det efter en tid återstår en s. k. restarbetslöshet, som arbetsmarknadsorganen inte kunnat bemästra. Ett år efter företagsnedläggelsen kan 15—20 procent av de friställda löntagarna fortfarande vara arbetslösa. Det är ofta äldre personer, som är lokalt bundna och endast med stor svårighet kan omskolas och förflyttas till ny sysselsättning på annan ort. För att komma till rätta med dessa personers problem krävs individuellt utformade åtgärder, och hjälpverksamheten blir därför mycket personalkrävande för arbetsmarknadsorganen. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t till 1968 års riksdag framlägger förslag till en sådan förstärkning av arbetsmarknadsorganens resurser att de får möjlighet att ge även dessa mera svårplacerade arbetslösa så långt det är möjligt hjälp att erhålla ny sysselsättning. En sådan allmän förstärkning av resurserna kommer även tjänstemän i samma situation till del.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av motionerna I: 511 och II: 657 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört.»